

BONITA OBCE AKO DETERMINANT ROZVOJA

**prof. Ing. Elena Žárska, CSc.
Ing. Veronika Ferčíková**

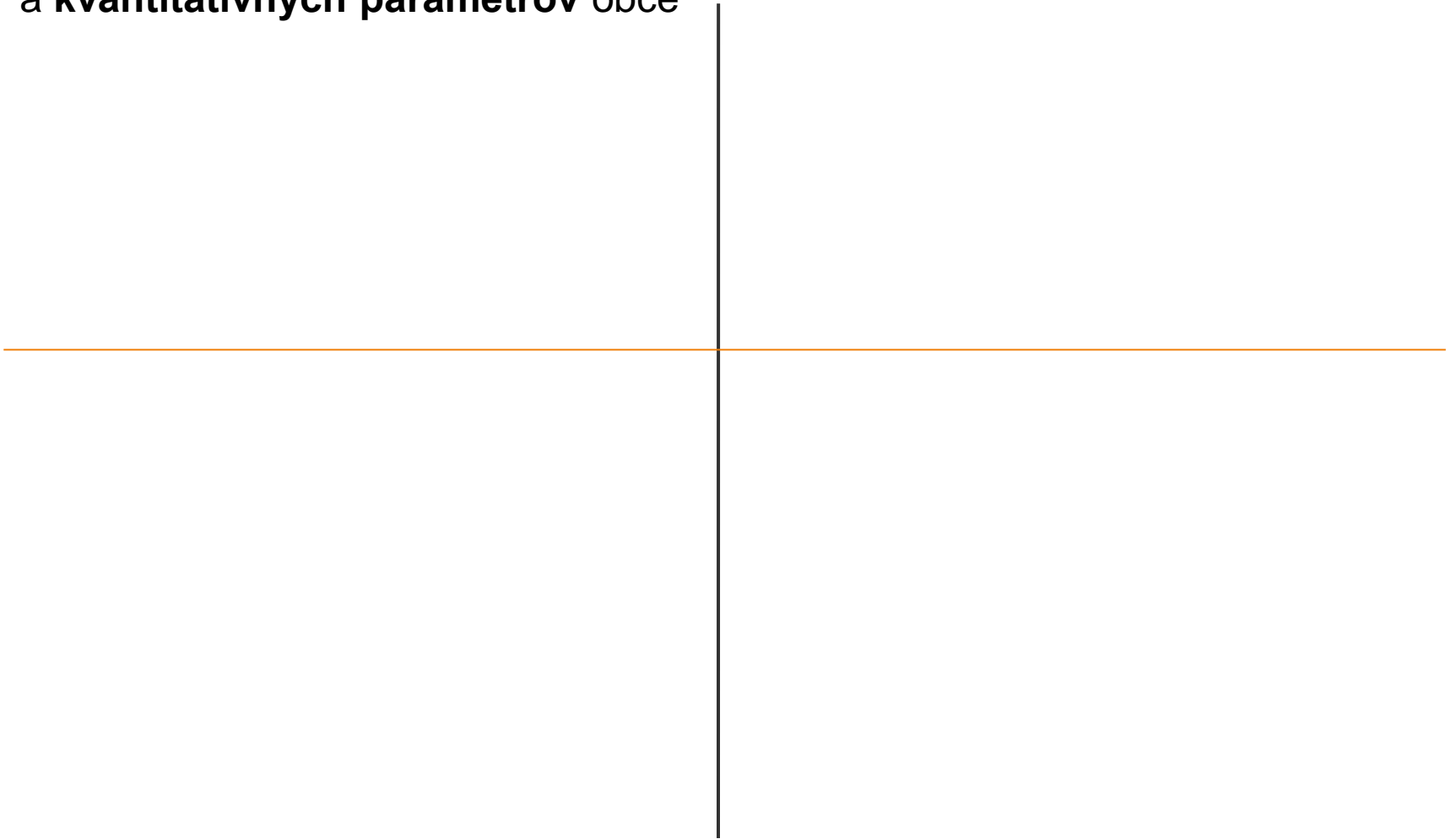
Katedra verejnej správy a regionálneho rozvoja
Národohospodárska fakulta
Ekonomická univerzita
Dolnozemska cesta 1
852 35 Bratislava, Slovenská republika

- I. Teoretické východiská
- II. Cieľ a metodika práce
- III. Výsledky práce a závery

I. Teoretické východiská

Bonita obce

Predstavuje zhodnotenie a kumulované vyjadrenie **kvalitatívnych** a **kvantitatívnych parametrov** obce

Bonita obce

Predstavuje zhodnotenie a kumulované vyjadrenie **kvalitatívnych** a **kvantitatívnych parametrov** obce

Zahrňa:

- dobrú kvalitu
  - vysokú hodnotu
  - Povesť
-

Bonita obce

Predstavuje zhodnotenie a kumulované vyjadrenie **kvalitatívnych** a **kvantitatívnych parametrov** obce

Zahrňa:

- dobrú kvalitu
- vysokú hodnotu
- Povesť

Podmienená aspektmi:

- hospodárením obce podľa rozpočtu
- hospodárením s majetkom obce
- rozvojovými podmienkami obce

Bonita obce

Predstavuje zhodnotenie a kumulované vyjadrenie **kvalitatívnych** a **kvantitatívnych parametrov** obce

Zahrňa:

- dobrú kvalitu
- vysokú hodnotu
- Povesť

Hodnotenie na úrovni:

- Celoštátnej
- Veľkostnej
- územnej

Podmienená aspektmi:

- hospodárením obce podľa rozpočtu
- hospodárením s majetkom obce
- rozvojovými podmienkami obce

Bonita obce

Predstavuje zhodnotenie a kumulované vyjadrenie **kvalitatívnych** a **kvantitatívnych parametrov** obce

Zahrňa:

- dobrú kvalitu
- vysokú hodnotu
- Povesť

Hodnotenie na úrovni:

- Celoštátnej
- Veľkostnej
- územnej

Podmienená aspektmi:

- hospodárením obce podľa rozpočtu
- hospodárením s majetkom obce
- rozvojovými podmienkami obce

Hodnotenie interpretujeme na škále:

- Zlá
- Nízka
- Problematická
- Dobrá
- vysoká

Bonita obce ako determinant rozvoja

- má výraznú relevanciu k efektívnosti a stabilite fungovania obce
- k rozvojovým možnostiam a udržateľnosti rozvoja, tj. napomáha hodnotiť kapacity obce pre miestny rozvoj
- je východiskom pre komparáciu obcí benchmarkingovým prístupom

rating

vs.

bonita

II. Cieľ práce a metodika

Cieľ

Na základe zvoleného metodického postupu vypočítať bonitu obcí a zhodnotiť dosiahnuté výsledky vo vzťahu k **územnej** a **veľkostnej** bonite, overením dvoch závislostí:

Cieľ

Na základe zvoleného metodického postupu vypočítať bonitu obcí a zhodnotiť dosiahnuté výsledky vo vzťahu k **územnej** a **veľkostnej** bonite, overením dvoch závislostí:

Čiastkové ciele

- medzi veľkosťou obce a hodnotou bonity
- prosperitou územia a hodnotou bonity

Cieľ

Na základe zvoleného metodického postupu vypočítať bonitu obcí a zhodnotiť dosiahnuté výsledky vo vzťahu k **územnej** a **veľkostnej** bonite, overením dvoch závislostí:

Čiastkové ciele

- medzi veľkosťou obce a hodnotou bonity
- prosperitou územia a hodnotou bonity

Hypotézy

Cieľ

Na základe zvoleného metodického postupu vypočítať bonitu obcí a zhodnotiť dosiahnuté výsledky vo vzťahu k **územnej** a **veľkostnej** bonite, overením dvoch závislostí:

Čiastkové ciele

- medzi veľkosťou obce a hodnotou bonity
- prosperitou územia a hodnotou bonity

Hypotézy

- *existuje priama závislosť medzi hodnotou bonity a veľkosťou obce*

Cieľ

Na základe zvoleného metodického postupu vypočítať bonitu obcí a zhodnotiť dosiahnuté výsledky vo vzťahu k **územnej** a **veľkostnej** bonite, overením dvoch závislostí:

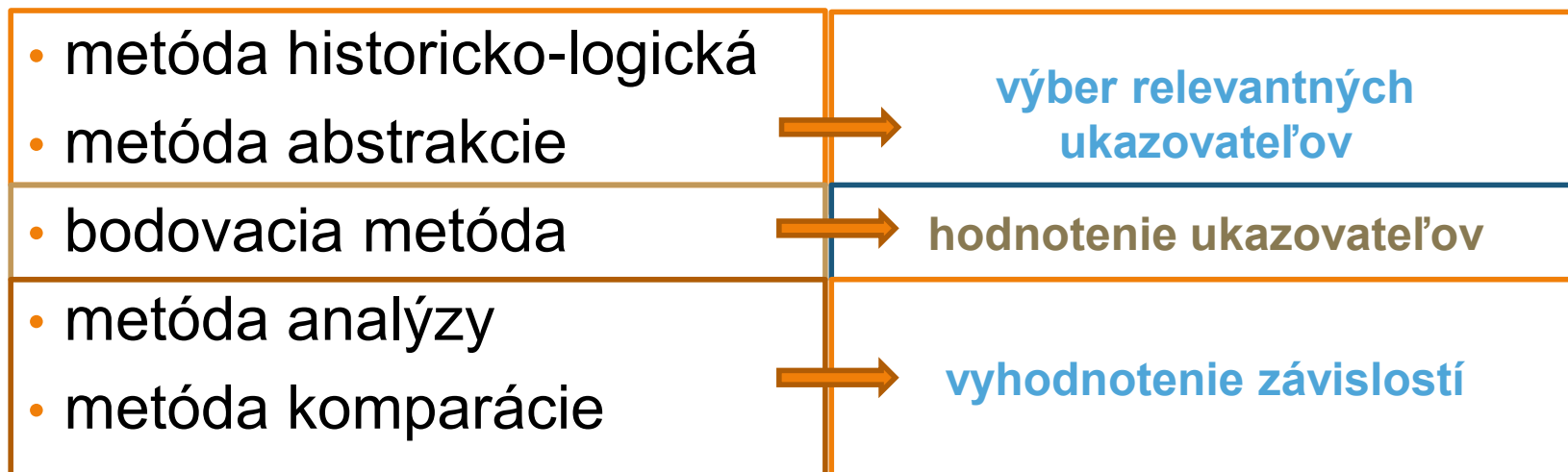
Čiastkové ciele

- medzi veľkosťou obce a hodnotou bonity
- prosperitou územia a hodnotou bonity

Hypotézy

- *existuje priama závislosť medzi hodnotou bonity a veľkosťou obce*
- *existuje priama závislosť medzi hodnotou bonity a prosperitou územia*

Metodika

Objekt skúmania

- 32 obcí SR
- z každého vyššieho územného celku (8 VÚC) sú 4 obce
- súčasne skupina 4 obcí je z jedného okresu VÚC
- obce reprezentujú jednu zo 4 veľkostných skupín obyvateľov:

- ✓ do 1000
- ✓ do 5 000
- ✓ do 20 000
- ✓ nad 20 000

● 0 to 1,001

● 5,001 to 20,001

● 1,001 to 5,001

● 20,001 to 100,000

Ukazovatele pre finančnú a majetkovú bonitu

Ukazovateľ pre finančnú bonitu	Výpočet
Daňová sila	daňové príjmy/obyvateľ*
Finančná sila	(daňové príjmy + bežné granty a transfery)/obyvateľ
Miera sebestačnosti (príjmov) 1	vlastné príjmy/celkové príjmy
Miera sebestačnosti (príjmov) 2	(vlastné príjmy+bežné granty a transfery)/celkové príjmy
Miera samofinancovania	vlastné príjmy/bežné výdavky
Dlhová kapacita	bežné príjmy/(bežné výdavky + splácanie úverov)
Ukazovateľ pre majetkovú bonitu	Výpočet
hrubá majetková sila obce	Celková hodnota majetku/obyvateľ
čistá majetková sila obce	(celková hodnota majetku -záväzky**)/obyvateľ
hrubý príjmový efekt majetku	vlastné príjmy/ celková hodnota majetku
čistý príjmový efekt majetku	príjmy z majetku***/ celková hodnota majetku
reprodukčná schopnosť obce	kapitálové príjmy/ celková hodnota majetku
reprodukčná sila obce	kapitálové výdavky/ celková hodnota majetku

*Počet obyvateľov k 1.1. príslušného roka

**záväzky = (krátkodobé + dlhodobé +bankové úvery a výpomoci) INEKO (Datacentrum MF SR)

*** príjmy z majetku = príjmy z podnikania + príjmy z vlastníctva majetku (prenájmy)

Ukazovatele vnútornej rozvojovej bonity

Ukazovateľ	Zložky ukazovateľa	Bodová hodnota
Územný plán	Existuje vôbec?	1 b.
	Je aktuálny? (nemá viac ako 5r alebo nie je potrebné ho meniť)	2 b.
Strategické dokumenty	koľko?	1 ak PHSR max 5 ak aj iné b.
Spolupráca s inými subjektmi na rozvoji	Existuje spolupráca s obcami (reálne dokumenty)?	1 b. za projekt, max. 5 b.
	Existuje spolupráca s podnikateľmi (reálne projekty, aktivity)?-klástre (vínne cesty, kúpeľný klaster, priemyselný park, podnikateľský inkubátor, MASky,	1 b. za projekt, max. 5 b.
Žiadosti o projekty	Úspešné žiadosti o dotácie (počas 3 rokov)	1 b. za projekt, max 5 b.
Významná značka (branding)	Napr. Osrbliu – biatlon	1 b. max 3 body (podľa významnosti)

spracované podľa Halásek – Birner – Legátová 2005, s. 33 + doplnené autorkami

Zdroje pre výpočty: územné plány, PHSR, webové stránky miest a obcí, www.mapy.sk, www.vsportal.sk

Ukazovatele vonkajšej rozvojovej bonity

	Zložky ukazovateľa	Bodová hodnota
Vybavenosť technickou infraštruktúrou	Vodovod	1 b.
	Kanalizácia napojená na ČOV	3 b.
	Plynofikácia	2 b.
Vybavenosť sociálnou infraštruktúrou	Materská škola	1 b.
	Základná škola (1. stupeň)	1 b.
	Základná škola (2. stupeň)	2 b.
	Zdravotné zariadenie ambulantné	1b. max 5b.
	zdravotné zariadenie pobytové - ročné	1b. max 5b.
	zdravotné zariadenie pobytové - týždenne	1b. max 5b.
	Zdravotné zariadenie terénne	1b. max 5b.
Kultúrna vybavenosť	kultúrny dom, kino, divadlo	1 b. za zariadenie max 3b.
Významné podniky	Podniky s viac ako 10 zamestnancami	1 b. za podnik, max. 5 b.
Dopravná poloha	vzdialenosť od krajského mesta (v min.)	do 15 minút + 3 body do 30 minút + 2 body do 45 minút + 1 bod do 60 minút 0 bodov do 90minút - 3 body do 120 minút - 5 bodov
	Bonus za železnicu (funkčnú trať)	1b.

Bodové hodnotenie odchýliek od strednej úrovne

-5	menej než 50% priemeru územia
-4	50% - 59% priemeru územia
-3	60% - 69% priemeru územia
-2	70% - 79% priemeru územia
-1	80% - 89% priemeru územia
	90% - 99% priemeru územia
0	priemer území
	100% - 109% priemeru územia
1	110% - 119% priemeru územia
2	120% - 129% priemeru územia
3	130% - 139% priemeru územia
4	140% - 149% priemeru územia
5	viac než 150% priemeru územia

Zdroj: Halásek – Birner – Legátová 2005, s. 21

- Územná bonita obcí

kraj	okres	veľkostná skupina*	obec/mesto	Finančná bonita	Majetková bonita	Rozvojová bonita**	Celková bonita	Poradie
Bratislavsk	Pezinok	do 1 000	Dubová	4	10	-13,2	0,8	3
		do 5 000	Slovenský Grob	-4	-14	-4,8	-22,8	4
		do 20 000	Modra	3	-5	8,4	6,4	2
		nad 20 000	Pezinok	0	-2	10,8	8,8	1
Trnavský	Senica	do 1 000	Plavecký Peter	8	4	-16,2	-4,2	2
		do 5 000	Jablonica	-3	-13	-6	-22	4
		do 20 000	Šaštín-Stráže	-1	6	-9,6	-4,6	3
		nad 20 000	Senica	-1	5	14,4	18,4	1
Žilinský	Liptovský Mikuláš	do 1 000	Beňadiková	-6	-14	-15	-35	4
		do 5 000	Vazec	0	7	-16,8	-9,8	3
		do 20 000	Dolný Kubín	2	0	8,4	10,4	2
		nad 20 000	Liptov. Mikuláš	3	3	20,4	26,4	1
Nitriansky	Nové Zámky	do 1 000	Podhájska	7	16	-10,2	12,8	1
		do 5 000	Palárikovo	-13	-4	3,6	-13,4	4
		do 20 000	Štúrovo	6	-10	5,4	1,4	3
		nad 20 000	Nové Zámky	2	-6	10,8	6,8	2
Trenčiansk y	Prievidza	do 1 000	Kocurany	-5	21	-13,8	2,2	2
		do 5 000	Bojnice	-1	-5	3,6	-2,4	3
		do 20 000	Handlová	-2	-6	10,8	2,8	1
		nad 20 000	Prievidza	2	-17	3,6	-11,4	4
Banskobyst	Brezno	do 1 000	Horná Lehota	10	-9	-10,8	-9,8	3
		do 5 000	Heľpa	-7	3	0	-4	2
		do 20 000	Čierny Balog	0	-9	-9,6	-18,6	4
		nad 20 000	Brezno	-2	-1	11,4	8,4	1
Prešovský	Poprad	do 1 000	Gerlachov	-5	-14	-5,4	-24,4	4
		do 5 000	Vysoké Tatry	8	-3	6,6	11,6	1
		do 20 000	Svit	-5	5	-1,2	-1,2	3
		nad 20 000	Poprad	5	-5	8,4	8,4	2
Košický	Trebišov	do 1 000	Veľké Ozorovce	0	-2	-16,2	-18,2	3
		do 5 000	Čierna nad Tisou	0	-15	-7,8	-22,8	4
		do 20 000	Sečovce	2	7	8,4	17,4	2
		nad 20 000	Trebišov	2	10	21,6	33,6	1

Cieľ

Na základe zvoleného metodického postupu vypočítať bonitu obcí a zhodnotiť dosiahnuté výsledky vo vzťahu k **územnej** a **veľkostnej** bonite, overením dvoch závislostí:

Čiastkové ciele

- medzi veľkosťou obce a hodnotou bonity
- prosperitou územia a hodnotou bonity

Hypotézy

- *existuje priama závislosť medzi hodnotou bonity a veľkosťou obce*
- čiastočne**
- *existuje priama závislosť medzi hodnotou bonity a prosperitou územia*

- Velikostná bonita obcí

Veľkostná skupina*	Obec/mesto	Finančná bonita	Majetková bonita	Rozvojová bonita**	Celková bonita	Poradie
do 1000	Dubová	1	1	4	6	4
	Plavecký Peter	1	4	1	6	4
	Beňadiková	-9	-17	-7	-33	7
	Podhájska	1	8	9	18	1
	Kocurany	-5	19	-5	9	2
	Horná Lehota	8	-13	13	8	3
	Gerlachov	-1	-13	-4	-18	5
	Veľké Ozorovce	-3	-3	-16	-22	6
do 5 000	Slovenský Grob	0	-16	1	-15	4
	Jablonica	0	-12	-6	-18	6
	Vážec	2	-4	-20	-22	7
	Palárikovo	-10	-11	4	-17	5
	Bojnice	-1	2	9	10	2
	Heľpa	-6	0	9	3	3
	Vysoké Tatry	14	4	10	28	1
	Čiena nad Tisou	2	-13	-14	-25	8
do 20 000	Modra	4	-2	-1	1	3
	Šaštín-Stráže	-1	7	-19	-13	6
	Dolný Kubín	1	-8	5	-2	4
	Štúrovo	2	-9	8	1	3
	Handlová	1	0	13	14	2
	Čierny Balog	-1	-7	-10	-18	7
	Svit	1	18	4	23	1
	Sečovce	-1	3	-8	-6	5
	Pezinok	-1	-6	-5	-12	5
nad 20 000	Senica	-2	13	4	15	2
	Liptov. Mikuláš	2	-1	4	5	3
	Nové Zámky	-2	-7	-3	-12	5
	Prievidza	1	-16	-1	-16	6
	Brezno	-3	6	2	5	3
	Poprad	9	8	4	21	1
	Trebišov	-2	6	-1	3	4

Cieľ

Na základe zvoleného metodického postupu vypočítať bonitu obcí a zhodnotiť dosiahnuté výsledky vo vzťahu k **územnej** a **veľkostnej** bonite, overením dvoch závislostí:

Čiastkové ciele

- medzi veľkosťou obce a hodnotou bonity
- prosperitou územia a hodnotou bonity

Hypotézy

- *existuje priama závislosť medzi hodnotou bonity a veľkosťou obce*

čiastočne

- *existuje priama závislosť medzi hodnotou bonity a prosperitou územia*

nepotvrdila

III. Výsledky práce - zhrnutie

- najlepšie hodnoty bonity dosahovali obce podľa ukazovateľov finančnej bonity
- najhoršie výsledky mali obce do 1 000 obyvateľov v rozvojovej bonite, čo vyplýva jednak:
  - z ich infraštruktúrnej pod-dimenzovanosti
  - zlou dopravnou polohou (vonkajšia bonita)V podmienkach malých obcí je to možné (čiastočne) kompenzovať zlepšením hodnôt vnútornej rozvojovej bonity
- veľkosť obce nemusí byť determinant veľkosti bonity:
  - závislosť sa potvrdila len u kategórie obcí nad 20 000 obyvateľov, ktorú reprezentovali okresné mestá – tie sú už dlhé obdobie spádovými mestami, administratívnymi centrami s koncentráciou ekonomických aktivít a dobrou dopravnou dostupnosťou
  - pozície ostatných obcí sa môžu odvíjať od schopnosti a kvality využívania (zhodnocovania) svojich potenciálov

- 2 vybrané obce – Podhájska a Vysoké Tatry dosiahli najvyššiu bonitu tak v území ako aj vo svojej veľkostnej skupine, čo pre ostatné obce môže predstavovať určitý benchmark pre porovnávanie
- nepreukázala sa ani závislosť hodnôt bonity obce od prosperity územia kraja (sociálno-ekonomickej úrovne)
- Vybraný súbor 22 ukazovateľov „nie je citlivý“ na ekonomické a sociálne charakteristiky územia (produkčnosť, nezamestnanosť, sociálna odkázanosť,...), ale hodnotí kvalitu a efektívnosť fungovania obce

Limitácie:

Prezentovaný výskum je realizovaný na súbore 32 obcí SR, ktoré nepredstavujú reprezentatívnu vzorku, čo podmieňuje aj relevantnosť niektorých záverov

Záver

- východisko pre ďalšie analýzy, formulovanie odporúčaní pre hodnotenie kvality a efektívnosti fungovania obcí
- bonita obcí ako hodnotiaci nástroj pre predstaviteľov vybraných obcí, z ktorého je možné odvodiť slabé miesta finančného hospodárenia, hospodárenia s majetkom a elimináciou nedostatočných vnútorných a vonkajších predpokladov na zvyšovanie konkurencieschopnosti obcí a zachovávať udržateľný rozvoj
- bonita obce ako hodnotiaci nástroj aj pre občana, pretože mu umožňuje vidieť pozíciu svojej obce ako výsledok kvality práce ním volených zástupcov
- porovnávanie hodnôt ukazovateľov s inými obcami umožňuje implementovať „najlepšiu prax“

prof. Ing. Elena Žárska, CSc.

Katedra verejnej správy a regionálneho rozvoja

Národohospodárska fakulta

Ekonomická univerzita

Dolnozemska cesta 1

852 35 Bratislava, Slovenská republika

elena.zarska@euba.sk

Ing. Veronika Ferčíková

Katedra verejnej správy a regionálneho rozvoja

Národohospodárska fakulta

Ekonomická univerzita

Dolnozemska cesta 1

852 35 Bratislava, Slovenská republika

veronika.fercikova@gmail.com